

Tervezik az olajvárost

Sokféle érdekes munkán dolgoznak az OLAJTERV mérnökei. Most készítik — egyebek között — a szegedi köolaj- és földgázmező lakásépítési és kommunális terveit.

Most az év végéig csaknem 300 millió forint értékű létesítmény terve készült el, s mintegy 170 millió forint értékben ütéptést és más előkészítő munkát végeznek el. Hamarosan megkezdik egy 2500 adagos étterem és konyha építését, dolgoznak a szükséges műhelyek, raktárak, öltözők és fürdők tervein. Lakásépítésre mintegy 260 millió forint beruházást irányoztak elő, ebből az összegből 1000 lakás készül el. A házak Szeged belterületén épülnek, az első 38 lakást jövőre már átadják. Terveznek egy 350 személyes munkásszállót is

Kitüntetik a társadalmi munkásokat

A szegedi járás valamennyi községében évről évre több ezren vállalnak társadalmi munkát.

Az idén év végéig 450 jelvényt adnak át a kiváló társadalmi munkásoknak. Ezáltal is elismerik munkájuk fontosságát és további munkálkodásra ösztönözik. A községi tanácsok döntik el, hogy kik érdemesültek a jelvény viselésére. A kitüntetésnek bronz, ezüst és arany fokozata van. Az okleveleket és jelvényeket a megyei tanács adományozza.

Vita a kollektív szerződés tervezetéről

„Megfelel érdekeinknek...”

A Szegedi Ruhagyár kollektív szerződésének tervezete a minta szerződések közé tartozik. Központi felkérésre előbb készítették el és megküldték a felsőbb szerveknek. A tervezetet „fent” jónak tartják, de kérdés: a legilletékesebbek, a vállalat dolgozói miként vélekednek róla?

Várakozáson felüli

A vasaló terebben zömmel férfiak dolgoznak. Király Sándor egy zakó ujjarészét vasalgatja. Ő áll legközelebb a bejárathoz, ezért tőle érdeklődtem a szerződés felől.

— Szerintem várakozáson felüli — mondja —, mert ennnyit nem is vártunk, hogy őszinte legyek.

Aztán kiderül, hogy Király Sándor a vasaló brigád vezetője, s éppen ő ismertette a reggeli uzsonnaszünetben a tervezet néhány fejezetét társaival. Így vitájták meg: fejezetről fejezetre.

— Egyszuszra nehéz lenne megemészteni — mutatja a vaskos iratköteget.

— A megismert fejezetekkel kapcsolatban volt-e vélemény?

— A jutalomszabadsággal nem egyezik mindenki — s mutat is Tóth Lajos kollégája felé, aki egyébként is felfigyelt a beszélgetésünkre.

Tóth Lajos érdekesen mondja el véleményét, s első hallásra logikusnak látszik, igaza van. A tervezet szerint az arany fokozatot

elnyert szocialista brigádok tagjait két nap jutalomszabadság illeti meg évenként. — S ha áthelyeznek egy embert alacsonyabb fokozatú brigádba, vagy fordítva, akkor mi a helyzet? — kérdi, és saját példáját mondja el. Őt, aki bronz fokozatot viselő brigád tagja volt, most olyan kollektívába helyezték, ahol semmilyen címet nem nyertek eddig.

Észrevételét feljegyezték és eljuttatják a vállalati szakszervezeti tanácshoz.

Megbecsülés a régieknek

A következő terebben nem kell keresgélni a tervezetet, mert három aszszony éppen azt tanulmányozgatja. Poór Sándorné késztermékellenőr ugyan csak elismeréssel szól a leendő kollektív szerződésről.

— Rosszabbat vártunk, de úgy látszik, kellemesen csalódunk. Sokféle hangot lehetett hallani ezelőtt, hogy kedvezmények tűnnek el. Most látjuk a tervezetben, hogy nem igaz, inkább újabb előnyöket kapunk, különösen a törzsgárda tagjai.

Örömmel nyugtázzák a mellette álló dolgozó aszszonyok, hogy jövőre is kapnak évente 750 forint értékű textilutalványt, illetve annak megfelelő pénzüsszeget.

— A bejáróknak sem kell félni, a vállalat hozzájárul az utazási költségekhez — jegyzi meg a szomszéd gépnél dolgozó fiatalasszony. — Azt is híresztelték a

„rossz nyelvek”, hogy a pótszabadság megszűnik, s mindenki egyformán 12 napot kap. Megnyugvással látja most mindenki, hogy inkább növekszik a szabadság, mert a kitüntetett dolgozók, s a kiváló munkások akár jutalomszabadságot is kaphatnak a január elsején életbe lépő kollektív szerződés értelmében.

Közös megfogalmazással

Jó megoldáshoz folyamodtak a ruhagyárban: a szünetekben minden pontját közösen fogalmazták meg a szerződésnek. De aki kíváncsi, hogy is vihethi a tervezet egy-egy példányát, hogy elmélyültebben tanulmányozhassa. Poórné viszont elmondhatja, hogy odahaza is kisebb fajta termelési tanácskozásnak illik be a családi beszélgetés, mert a gyárban dolgozik a férje, a fia és a menyje is.

A szomszédos munkaterebben Divíki Károlyné brigádvezető-helyettes azt javasolja, hogy a nyereség- és részesedésszerűség és a textilutalványnál időarányosítást alkalmazzanak. Akinek nincsen ki az esztendője, az is részesüljön a juttatásból, a hozzájárulás arányában. Javaslatával nem mindenki ért egyet, különösen azok nem, akik „végállomásnak” tekintik üzemüket.

A bérezéssel kapcsolatban pedig azonnal javítást remél saját maga és a brigád tagjai számára. Ez viszont a művezető és a munkatere szakszervezeti bizalmijának a hatásköre. Valószínűleg megérdemlik az órabéremelés, hiszen kiválóan dolgoznak, szocialista címet is nyertek és teljesítésük állandóan 110 százalék körül mozog.

A II-es terem szalagjának bizalmija, Tóth Károlyné tömören fogalmaz:

— Az a jó, hogy a dolgozókkal együtt szövegezzük meg az őket közvetlenül érintő kollektív szerződést, mindenki elmondhatja véleményét, javaslatát. Én úgy vélem, megfelelő ez a tervezet, nem sokat kell rajta változtatni.

Valóban gondos, körültekintő munkát végeztek a tervezetet összeállító bizottságok. Terjedelmes ugyan a leendő kollektív szerződés, de szinte nincs is olyan kérdés, amelyre ne adna megnyugtató választ. Kicsendül a szövegből, hogy a ruhagyári szakszervezet elsőrendű feladatának tartja a dolgozók érdekeinek védelmét.

Gazdag István

Pénz a jogszabályok mellé

A lakóhelyi közösségben élő ember — aki mindennapos tapasztalataiból tudja, hogy életét alapvetően befolyásolja a települési is, ahol lakik —, természetes jogának tekinti a beleszólási, döntési lehetőségét a helyi ügyekbe. Úgy tűnik, erről viszonylag kevés szó esik mostanában bár az új gazdaságirányítási rendszer alapelveinek kialakítását megelőző vitákban sok fontos elvi kérdést kellett ezzel összefüggésben eldönteni. A tanácsi demokráciának tartalma természetesen nem lehet vitakérdés: hiszen köztudomású, hogy tanácsaink népi önkormányzati szervek, amelyek egyesítik az államhatalmi és igazgatási funkciókat. Amíg a tanács valósítható meg a tömegek hatékony beleszólása, ha figyelemmel kell lenni arra is, hogy a tanács természetesen nem lehet független az országnak, a népgazdasági hatalmi és igazgatási irányításától?

A korszerű államigazgatás és a helyi gazdálkodás irányítása sajátos szakértelmet kíván; és ennek segítségével érvényesül a demokrácia, mert a demokrácia tartalma, lényegi erőssége azt jelenti, hogy a helyi lakosság választott szervei valóban minden, a területüket érintő lényeges kérdésben dönthetnek és döntési szférájukba kerülnek a területi fejlesztéshez szükséges anyagi eszközök is.

Ami az önállóság ez utóbb említett sarkpontját, az anyagi eszközöket illeti, meg kell jegyeznünk, hogy az elmúlt évek változásai lényegében már előkészítették a jövő évtől várható nagyobb anyagi önállóságot. A tanácsok mind jelentősebb összegekkel gazdálkodtak, amit a tanácsi költségvetések gyorsan bővülő keretei jeleznek: 1957-ben például 7,4 milliárd volt országosan a tanácsi költségvetések összege, amely 1966-ban már 18,8 milliárdra emelkedett. Ezen belül különösen gyors ütemben nőttek az úgynevezett költségfejlesztési alapok — amelyek felhasználásáról a tanácsok eddig is teljesen önállóan dönthettek: 1957-ben 322,2 millió forint volt ez az összeg, 1966-ban pedig elérte az 1338,9 milliót.

Mindez azonban csak azt jelzi, hogy a tanácsi gazdálkodás jövő évi változásai nem minden előzmény nélkül valók. Kétségtelen azonban, hogy 1968-tól nem egyszerűen a korábbi tanácsi hatáskörben levő összegek bővítéséről, hanem ennél sokkal többről: elvi változásokról van szó.

Eddig a helyi érdekeket igazán befolyásoló ügyek egész sorában az úgynevezett „kettes irányítás” elve érvényesült. Ez azt jelentette, hogy

bár formailag a választott tanács — és ügyintéző szerve: a végrehajtó bizottság — vezette a tanácsapparátus osztályait, ugyanakkor azonban ezek az osztályok saját ágazati minisztériumok — illetve „magasabbfokú” tehát járási, megyei kerületekkel szemben pedig: városi tanácsoknak is közvetlen felelősséggel tartoztak. Ilyen módon az ágazati, minisztériumi irányítás Budapestről döntött az ipari, a kereskedelmi, a munkügyi kérdések többségében. Nyilvánvaló ugyanis, hogy ahol a pénz — és hozzá: a magasabb szintű hatáskör — ott az érdemi döntés lehetősége is, márpedig ez eddig a minisztériumok kezében volt. Így alakult ki az a sajátos munkamegosztás, hogy — némi túlzással szólva — az igények összegzése, tehát a kérés tartozott a helyi emberekre, de másnál volt a „pénztárkulus”.

Igaz, a tanácsok ezután sem gazdálkodnak „nyitott” pénztárból. Am a kettős irányítás elve jogszabályi megvalósítással megszűnt: 1968-tól a választott tanács felelős a tanácsapparátus munkájáért és a minisztériumok csak a tanácsban keresztül irányíthatják a szakigazgatási osztályokat is. Korántsem formai változás ez, a jogszabály ugyanis azzal is számolt, hogy ellenvélemény alakulhat ki a miniszter és a megyei tanács között; ilyenkor a döntés a minisztertanács elé terjeszthető.

Az új kormányrendelet szerint, a tanácsok éppen úgy mint az üzemek, maguk dolgozzák ki hosszú és középtávú — öt éves — valamint éves terveiket. A megyei tanácsok részt vesznek az országos tervezésben is, ami módot ad az ágazatok, iparvállalatok területpolitikájának összehangolására. Mindehhez járul a korábbtól elvileg különböző anyagi önállóság. A tanács — bevételből és az állami hozzájárulásból — fejlesztési alapot képez, amire akár bankhitelt is felvehet. Ami — látjuk — alapvetően különbözik a „pénzkérés” módszertől; ez már valóban gazdálkodás.

Fontos új tényező továbbá, hogy a tanácsok általában öt éves időszakra — most átmenetileg: 1970-ig — előre tudják, milyen összegekkel gazdálkodhatnak, s így hosszabb időre szóló, jelentősebb fejlesztési előirányzatokat valósíthatnak meg. Gazdálkodásuk jelentős eleme, hogy az illetékességi területükön működő állami és szövetkezeti vállalatok nem élveznék majd — mint eddig — szinte „teljes területenkívüliséget”, hanem meghatározott kommunális adót fizetnek a tanácsnak, amely később az adókulcs „mozgathatóságával” vonzóvá teheti, vagy ha szükséges, neheztelheti új vállalatok telepítését, illetve a korábbiak bővítését, a helyi igényeknek megfelelően.

Kétségtelen, hogy mindez — és egész sor fontos részletszabály még — azt jelenti, hogy a helyi lakosság választott szerve: a tanács valóban érdemben irányíthatja a gazdálkodást, a fejlesztést. Természetesen azonban, hogy az említett elvek megvalósulásának elsőrendű feltétele: a pénz, az anyagi lehetőség. Ahhoz pedig, hogy a helyi igények kielégítéséhez valóban elegendő összegek álljanak rendelkezésre, bizonyos időre van szükség. Am a gazdaságirányítási reform tanácspolitikai elvei — hosszabb távon — ebbe az irányba mutatnak, a helyi döntések lehetőségei tágítják!

TÁBORI ANDRÁS

Egy gyárból ötféle lakóház

Befejeződött a szegedi építészeti ankét

Tegnap folytatódott és befejeződött az a kétnapos építészeti tájékoztatósi ankét, amelyet a városrendezési világnap keretében rendeztek Szegeden, az ÉVM Csongrád megyei Állami Építőipari Vállalat művelődési Otthonában. Kereszmű György, az ÉVM építészeti és építésfelügyeleti főosztályának helyettes vezetője nyitotta meg a hazai házeépítő kombinátok létrejöttét, munkáját, fejlődését bemutató kiállítását. A gazdag anyag november 28-ig kiállítható délelőtt 10 és délután 6 óra között.

Ezután Tarnai Lászlónak, az Építőipari Tudományos Egyesület szegedi csoportja titkárnak elnökletével folytatódott az ankét. Kékési Nándor, az ÉVM Építészeti Tájékoztatói Központ megbízott igazgatója a műszaki fejlesztés és tájékoztatás korszerű eszközeit ismertette. A nagyelemes építés eddigi tapasztalatairól Gylyén Jenő Kossuth-díjas építészmérnök számolt be; az alapozási kérdésekről pedig dr. Páti Gyula építészmérnök. Selényi István és Tóth Elemér, az ÉVM Típustervező Intézet mérnökei a Szegeden felállított házigyárra az itteni tömeges lakáselőállításra vonatkozó elképzeléseket, terveket.

Az építőipar gyárüzem lesz

Ha a hazánkban már megvalósult házigyárakra, az így született lakóegyedekre gondolunk, ha figyelemmel kíséreljük a további terveket, bizvást elmondhatjuk: az építőipar gyárüzemmé fejlődésének jeleit látjuk. A nagyelemes építés a jövő. Egyetlen toronydaruvál évente 7—800 lakás szerelhető

össze házigyárban készült épületelemekből.

Mint ismeretes, Szeged — előreláthatólag a 70-es évek elején — szintén házigyárat kap; olyan nagy építőipari üzem, amely évente 2700 lakás előállítására lesz alkalmas. Ez lesz hazánk hetedik ilyen gyára. Mint az egyik előadó elmondotta, még távolinak tűnik az időpont, a későbbi terminusnak azonban bizonyos előnyei is lesznek; ez a hetedik magyarországi házigyár már kinövi a korábbi gyermekbetegségeket.

Százféle épületelem

Az ÉVM Típustervező Intézet mérnökei már elkészítették azokat a terveket, amelyek alapján összeállítottó a szegedi házigyár gyártmánykatalógusa. Százféle épületelem készül majd itt s ötféle lakóházat szerelhetnek össze belőlük. Három sávház-típus mellett — ezek öt, illetve tíz szintesek lesznek — magas pontházak és ikerház-üzem kapcsolódó tömbházak születnek majd Szeged beépítetlen területeire.

A paneles építésmód a hagyományosnál jóval szervezettebb munkát igényel. A gyár előre meghatározott és napra, percre időzített programozás szerint készíti az elemeket. A szállító traktorek egy 2700-as gyár esetében négy toronydarut, vagyis négy építkezést szolgálhatnak ki egyszerre. Az elemek jön a gyárból, s lehetőleg azon „melegben”, az épület melletti külön tárolás nélkül, a szállító gépről kell a helyére emelni. A leggyártott panelekből a szegedi házigyárban 10—12 akóst szerelnek majd össze naponta. Ennek előfeltétele

a szerelési munkák gondos előkészítése.

Ragasztott padló, műanyag burkolat

A szakipari munkálatok idejét — nem egyszer háromszorosa az összeszerelésnek — joggal sokallják a szakemberek. Ezzel kapcsolatban már vannak kutatási eredmények. 1968-tól elegendő lágy alátétes műanyag és ragasztást nem igénylő, tapadó felülettel ellátott szőnyegpadló áll majd rendelkezésre. A vasbeton födémre közvetlenül ragasztják a padlóburkolatot. A helyiségméretben gyártott műanyagpadló, a műanyag falburkolat igen mutatós lesz. A készregyártás szempontjából nagyfontosságú az úgynevezett vizeskabin gyártása: a házigyári kikészítő soron tovahaladó kabinba a padló- és falburkolatokon kívül beszerelik a különböző csőszerelvényeket, felszerelési tárgyakat, elektromos vezetékeket szellőzőkürtöket, ráteszik a készre mázolt, kulcsrazárt ajtót, s faliába takarva szállítják ki és emelik a helyére. Ezekkel a befejező munkák idejét 5—6 hónapról 3—4 hónapra lehet csökkenteni.

A már működő házigyárak tapasztalataiból, az így épült lakótelepek külső képéből le lehet vonni annyi tanulságot, hogy az egyhangúság, uniformizáltság elkerülhető. A szegedi tervezők az adott alapokat továbbfejlesztve valóban szegediévé tehetik majd az új épületeket, épületelemeket. Bizonyos, hogy a Szegeden létező házigyár kiváló bázis lesz a város és környéke számára a nagyipari építésmód széleskörű bevezetésére, s alkotó továbbfejlesztésére.

S. M.

Garázs és vikendház

vízi növényből Aratják a nádat a járásban

A hidegre fordult idővel megkezdődött egy téli szedőmunka, a nádaratás. A szegedi járásban Ásotthalom község határában a bogarzóitónál dolgozik az Alsó-tiszai Nádgazdasági Vállalat egyik brigádja. Az elmúlt napokban kézzel vágják a vízi növényt, de rövidesen RS—09-es traktorra szerelt átalakított fűkasza is segít a betakarításban. Ezenkívül Békés és Bács megyében a folyók holtágai mentén és az ingoványos, vizenyős területeken láttak már munkához.

A vállalat szakemberei jó termést várnak, s a tervek szerint legalább 530 ezer kétvet gyűjtenek össze a téli hónapokban. Elsősorban az építőipar megnövekedett igényeit elégítik ki, valamint a

termelőszövetkezeti kertészetek részére szállítanak fagyvédő takarókat. Új cikkeket is készítenek a vállalat csongrádi üzemében. Préselt nádlemezből összerakható garázsokat és érdekes formájú vikendházakat gyártanak. A kis nyaralóépületek hat, kilenc és tizenkét négyzetméteres alapterülettel készülnek, egy nyitott teraszból és egy szobából állnak. A nádlemez jó hőszigetelő, s az idén kísérletképpen gyártott hétvégi házacskák kitűnően beváltak. A nagyobb méretűekhez válaszfalakat is készítenek, így két helyiséget lehet kialakítani. Ugyanakkor újdonság a préselt nádlemezből összeállított, könnyen szállítható utcai árusítópavilon.